

EGON T. LÁNSKÝ

(Praha)

SVOBODA SLOVA: NEVYUŽITA, ZNEUŽITA

„Vlády nesmějí omezovat právo sdělovacích prostředků na šíření informací, ani právo jednotlivce tyto informace přijímat. Tyto normy jsou neoddiskutovatelné“.

Uvedená slova jsou citátem z projevu generálního tajemníka Rady Evropy, donedávna profesora politických věd Stockholmské university a poslance švédské liberální Lidové strany Daniela Tarschysy, kterým otevíral v prosinci 1994 pražskou konferenci, která měl za cíl vymezit normy pro svobodu projevu v postkomunistických vznikajících demokraciích střední a východní Evropy. Dovolte mi dodat, že se samozřejmě jednalo také o práva každého jedince informace šířit a názory vyjadřovat, což je nutno zdůraznit tím spíše, že západní civilizace práva institucí odvozuje od práv individuálních.

Dovolte mi také na začátek několik citátů z časopisu *Evropský dialog*, (březen/duben 1995), který vydává Evropská komise v několika jazycích. V redakčním článku, uváděném mottem „Svobodný tisk, často známý pod názvem čtvrtý stav, je jedním z hlavních pilířů - a ručitelů - demokracie“ se dále píše:

- Evropská unie, vědoma si významné úlohy, kterou sdělovací prostředky sehrávají při posilování a podpoře demokracie, se v několika uplynulých letech snažila navrhnout opatření na obranu plurality uvnitř unie vzhledem ke slučování a akvizicím, k nimž ve sdělovacích prostředcích dochází. EU je nyní opět pod tlakem, aby přišla s koherentní politikou v oblasti sdělovacích prostředků. Je to důležité ze dvou důvodů: Jeden spočívá v tom, že v rámci liberalizace a uvolňování vnitřního trhu nelze sdělovací prostředky ignorovat druhý důvod toho, že politika v oblasti sdělovacích prostředků se stává rozhodující, spočívá v nadcházejícím možném členství zemí střední a východní Evropy v EU. Evropská unie chce mít jistotu, že demokratické instituce v těchto zemích jsou silné a jednou z cest, jak toho dosáhnout, je svobodný tisk.

Dovolte nyní, abych uvedl několik příkladů z každodenní skutečnosti těchto zemí, tak jak je k moji zkušenosti politologa a žurnalisty přiřadil život:

Krátce předtím, co v Praze otevíral můj stockholmský přítel Daniel Tarschys evropskou mediální konferenci, navštívil jsem Albánii, kde jsem na jiném mezinárodním mediálním fóru řekl několik optimistických slov o stavu svobody slova v postkomunistických zemích včetně bývalého Československa. Pokud jde o stav demokracie v Albánsku, zjistil jsem, že situace je nesrovnatelně lepší, než byla v době komunistické

kého diktátora Envera Hoxy. Například jeden můj albánský přítel, kterému jsem svého času v Praze zařídil přijetí u prezidenta Havla, ministrů Dienstbiera a Klause a dalších, mohl svobodně opustit politickou stranu, kterou založil a již jako místopředseda vlády reprezentoval, když ho z úřadu odstranil současný prezident a vůdce strany Berisha. V čase mého pobytu v Tiraně mohl můj přítel dokonce zveřejnit na titulní straně místních novin článek, jehož titulky vyzýval prezidenta aby ve jménu božím z politiky odešel, protože, jak můj přítel poukazoval, nejenže byla jeho politika protilidová, ale prezident právě prohrál referendum o ústavě, do kterého vložil svou politickou budoucnost. Prezident samozřejmě neodešel ale, co je důležitější, neodešel ani můj přítel, jehož zatím chrání poslanecká imunita. Není ovšem vyloučeno, že musel odejít šéfredaktor novin, které článek mého přítele vytiskly. Skutečný charakter albánské demokracie je totiž takový, že novináře, kteří otravují život vládě, lze uvěznit (místní) anebo vypovědět (zahraníční) a přinejmenším vystavit jedny i druhé trvalému zájmu policie, jak mi někteří reprezentanti každé z obou skupin živě z vlastní zkušenosti vylíčili.

Připouštím, že ve srovnání s komunistickou minulostí je to nesporně pokrok k lepšímu. Demokracie, či svoboda to ovšem není ...

V průběhu onoho mezinárodního symposia se na tento stav věcí sesypala zdrcující kritika. Tu ovšem na místě odmítli přítomní vládní představitelé a - co je zajímavé - také předseda albánského Svazu novinářů, který jedním dechem tvrdil, že jeho přítomní kolegové lžou a že si Albánie v současné situaci jednoduše luxus svobody projevu nemůže dovolit.

To samo o sobě bylo dost zlé. Ještě horší však bylo, že pořadatelé, kterými byly různé organizace na obranu lidských práv, mezi nimi Mezinárodní helsinská federace a Fond pro otevřenou společnost George Sorose, zmanipulovali závěrečné zasedání tak, že nebylo možné hlasovat o navrženém textu rezoluce odsuzující výše popsanou situaci.

Po návrahu do Prahy jsem o mých zážitcích referoval na diskusním večeru v Centru nezávislé žurnalistiky. Myslel jsem si, že doma to je úplně jinak. Na témže diskusním večeru, který nahrával český rozhlas, jsem se dozvěděl, že čeští žurnalisté jsou také vystaveni celé řadě tlaků o jakých se evropské instituce domnívají, že jsou zcela nepřijatelné. Dokonce padla tvrdá slova na adresu právě českého rozhlasu, který údajně zakázal vysílat písničky, které si sám objednal. Nakonec mě ředitel rozhlasu osobně pozval, abych tuto kritickou část, následovanou studiovou diskusí moderoval, což jsem považoval za elegantní způsob, jak se s choulostivou situací vypořádat. Po odvysílání programu si mě ovšem pan ředitel pozval do své kanceláře a vyslovil podiv, že jsem diskusí v Centru nezávislé žurnalistiky vůbec připustil a jednomu z diskutujících, který nic hrozného neřekl, pouze se o poměrech v rozhlase kriticky vyjádřil, pan ředitel písemně pohrozil soudem, pokud své výroky neodvolá.

Dovolte mi nyní ještě několik citátů z již zmíněného časopisu Evropský dialog, tentokrát z článku NOVINÁŘI V ČR STOJÍ PŘED PROBLÉMY autora Joe Cooka:

- Český tisk je nepochybně zcela jiný než byl před pěti lety. Oficiální cenzura zmizela spolu s komunismem a státem vlastněné noviny již neexistují... Česká žurnalistika však nicméně ještě musí dosáhnout profesionální úrovně, běžné v západní Evropě

a v USA. Noviny denně přinášejí informace okořeněné nepodloženými tvrzeními. Mnohé listy ve stejném článku kombinují zpravodajství a vlastní názory. ...Navíc se všeobecně projevuje servilnost - někdo by možná řekl autocenzura - při referování o vládě, zatímco o opozici se většinou referuje přezíravým způsobem. Referování tisku o událostech v zemi prošlo zhruba dva roky po „sametové revoluci“ ... jistou pronikavou změnou, která se časově shoduje s nástupem tržně orientované koaliční vlády ... Potud citát. Rád bych ale zdůraznil, že pro naši žurnalistiku dnes opravdu neplatí výmluva, že není svobodná.

Jestliže mnozí jsou po až příliš bezbolestném pádu komunismu snad nespokojeni s tím, jak se nám daří návrat do civilizace, svoboda projevu ve všech formách se skutečně všestranně ujala a v zásadě ji nikdo nezpochybnuje.

S tím jsou alespoň spojena některá záludná nebezpečí, protože, obávám se, ne vždy je míře svobody úměrná hloubka poznání anebo míra odpovědnosti. U hospodského stolu to v podstatě nevádí, u redakčního velmi. Následkem je, že svoboda slova bývá novináři stejně často nevyužita jako zneužita. Málokdo si toho všimá a málokdo si v té souvislosti uvědomuje, že tento velmi závažný nedostatek profesionality novinářského cechu se může odrazit celospolečensky - ať už zpomalením vývoje naší společnosti, nebo dokonce případným blouděním bohužel až příliš vyšlapanými cestami.

Příčin tohoto stavu je podle mého názoru celá řada. Tou hlavní je samozřejmě dědictví minulosti, ale neméně důležitý je nedostatek právních a etických norem a jasného vědomí o smyslu novinářské práce ve společnosti. Velmi mne mrzí, že se s příklady setkáváme denně. Pokusím se zde některé vybrat, pokud možno anonymně, abych na nich ilustroval, o co mi jde, a případně se pokusil naznačit cesty vedoucí k nápravě.

Předeevším jde o servilitu vůči moci. Zde bych rád zdůraznil, že ne vždy musí být jasné, o kterou moc jde. Jedná se v podstatě o díla psaná na něčí objednávku, někdy možná i v dobré vůli po lepší věci. Tak jsem si nedávno v renomovaném deníku přečetl reportáž téměř napínavou o sabotárech česko-německé smlouvy. Kladným hrdinou je český velvyslanec v Bonnu, zápornými hrdiny několik „vládně řečeno, velmi, velmi starých struktur“, uvedených plným jménem a nařčených z - přinejmenším - nekompetentnosti. K věci patří, že většinu jmenovaných tvořili řadoví odborníci ministerstva zahraničí, zdědění sice z dob totality, ale s čistým štítem a s velmi slušnou kvalifikací, alespoň ve srovnání s těmi, kteří problematiku mají na starosti dnes. Jeden ze jmenovaných je dnes zástupcem velvyslance ČR v Rakousku a zřejmě by mohl mít dobrý důvod autora článku žalovat. Navíc, jak mohu soudit z obsahu, článek bez velké znalosti problematiky staví na informacích z druhé ruky, které se pisatel nenamáhal ověřovat.

Servilita vůči vládě trvá. Když už jsem se dotkl česko-německé problematiky a tedy mezinárodních vztahů: naši politikové nejdnou odmítají poukazy na různost postojů k jednotlivým otázkám a žádný novinář se nepokusí poukázat na to, že v demokratických zemích o zásadách zahraniční politiky existuje shoda mezi vládou a přinejmenším většinou opozice, což má zásadní význam pro mezinárodní postavení státu. U státu tak nového a současně tak malého, jakým je Česká republika, je to samozřejmě ještě důležitější. Nedávno se však jeden z našich politiků rozpovídal o tom, že se soustředí-

me na dobré vztahy se sousedními státy (a při té příležitosti neopominul vyslovit stereotypní českou nedomyšlenost o přeceňování významu sudetské otázky), a novinář se nepozastavil nad tím, že právě se sousedy máme více sporů než kdykoli od konce 2. světové války. Nemluvě o tom, že by už konečně některý novinář zabývající se česko-německými vztahy měl poukázat na to, že sudetský problém je všechno, jen ne přeceňován. Na české straně reprezentuje spíš trauma; na německé může být sotva tak bezvýznamný, když se o něm v jediném roce k české škodě zmiňují kancléř Kohl, ministr financí Weigel (který je navíc předsedou bavorské vládní strany CSU), ministr zahraničních věcí Kinkel a předsedkyně spolkového sněmu Süßmuthová - abych se zmínil opravdu jen o těch nejdůležitějších. Nechtějí-li nebo neumějí-li naši politikové německou tematiku řešit, měli by ji novináři znovu a znovu nastolovat, pokud si myslí, že je významná. Pokud si to nemyslí, měli by se zamyslet.

Zahraněčí politiku dnes představuje i vztah česko-slovenský. Pár několik exemplárních příkladů žurnalistické servility v souvislosti s politickými rozpaky nad česko-slovenskými vztahy:

Při odhalování pomníku M. R. Štefánika před petřínskou hvězdárnou se sešli přední politikové obou zemí v čele s českým prezidentem, jakož i delegace francouzské vlády. Byl čas na mnoho projevů, nikoli však na hymnu či hymny - a to i když stát je nadobro rozdělen. Štefánik je nekontroverzní osobností a příslušné části bývalé čs. hymny dodnes reprezentují hymny obou států. Když jeden starší účastník slavnosti začal s praporem v ruce hymnu hlasitě zpívat, zrozpačitěly honoreace a pod vedením prezidenta postupně nejistě odkráčely na pohoštění. Ve zpravodajství z oslavy nebylo o zmíněném incidentu ani slovo, o komentáři nemluvě.

Ani ne o týden později se na slovenském velvyslanectví konala recepce na počest vzniku slovenské ústavy, což je nový den slovenského státního svátku. Nejsem přívržencem Slovenského státu ani obdivovatelem jeho ústavy; zdá se mi však pozoruhodné, že se nedostavil český prezident, premiér ani předseda sněmovny. Ještě pozoruhodnější se mi zdá zdůvodnění nepřítomnosti zmíněných českých ústavních činitelů: pan prezident prý na státní svátky nechodí (není to úplně tak, sám jsem ho viděl na několika, např. na rakouském), premiér byl údajně už dávno zavázán slavnostně otevřít skládku v Benátkách nad Jizerou a předseda sněmovny řešil spor frakcí vlastní strany v Brně. Není divu, že takový přístup Slovensko odcizuje. Je otázkou, zda to je v zájmu českého státu a jeho občanů. Zpravodajskou zmínku jsem o tom zahlédl pouze v Rudém právu. Ze strany „pravicových“ novinářů lze mnohdy slyšet nebo číst narážky na Rudé právo pro jeho komunistickou minulost. Pokud ale bude ostatní tisk za těmito novinami ve zpravodajství pokulhávat, těžko si tím profesionálně polepší.

Případ agentů ve vedení Chemapolu má několik rovin pochybení. Především zřejmě nikoho nenapadlo, že by se měl ptát, kdo vlastně Chemapol vlastní. Zkusil jsem to a nikde jsem odpověď nedostal. I to je pozoruhodné, protože ve svobodné společnosti platí právo na informace. Pokud je omezeno, je omezení přesně definováno. Ač je pravda, že mocní všude občas rádi informace utajují, je také pravdou, že novináři je stejně rádi a usilovně odhalují a zveřejňují. Panuje všeobecný konsensus, že většinou je to ve prospěch společnosti.

Nedávno se k tomu ale vyjádřil sám ministr Skalický. Z jeho odpovědi je zřejmé, že vlastníky Chemapolu jsou „.... vesměs státní chemické podniky“. Pak ovšem otázka nezní, zda jsou ve správné radě agenti StB a zda podléhají lustračnímu zákonu, nýbrž, zda je v zájmu českého státu a tedy jeho občanů tyto agenty ve správné radě mít. Pak následuje otázka, kdo je tam dosadil a proč a jak je odtud dostat - na to přece není třeba zákona o lustracích -, a konečně kdo a komu je odpovědný. Kdyby novináři postupovali takto a kdyby případ postupně neodkládali, pravděpodobně by dnes ve vedení Chemapolu někteří lidé již neseděli.

A to jsem se ještě nedostal k otázce po způsobu práce vlády, v níž ministr vnitra předkládá materiál o možném ohrožení státních zájmů a premiér, takto příslušník stejné strany, materiál odmítne připustit na jednání vlády. Na dovršení všeho ministři (ze strachu, servility, či hlouposti) odmítnou do něj i jen nahlédnout. Ze strany novinářů žádná bouřka, žádné otázky po fungování vlády, po její odpovědnosti vůči občanům, vůči parlamentu ...

Žurnalisté také ztrácejí souvislost, když jeden ministr vyzve zahraniční investory ke zvýšení zájmu o náš stát, zatímco jeho premiér den poté na jiném místě oznámí, že ... „nadměrný příliv zahraničního kapitálu do ČR způsobuje potíže“. Otázky na téma „Jak vládne vláda, kde si ministři protiřečí“ vůbec nepadly, a to jsme den nato podepsali smlouvu s Evropskou investiční bankou na mnohamiliónovou půjčku. Už vůbec se nikdo neptá, jak to tedy s naším hospodářstvím skutečně je. V souvislosti s touto problematikou jsem viděl článek asi na třicet řádků, který v textu kromě zopakování titulku neobsahoval nic z toho, co titulek sliboval. Na téma ze zákona vyrovnaného rozpočtu jsem viděl popsány kilometry papíru, ale ani slovo o tom, že rozpočet, který se vyrovnává přisouváním peněz z Fondu národního majetku, lze sotva nazvat vyrovnaným.

Letmo ještě o případu Marty Chadimové, který se týká privatizace velkého majetku: soudní proces se táhne už přes rok a televizní i tiskové stranění tomu či onomu nezná mezí. To je ovšem téma týkající se novinářské etiky, kde na rozdíl od civilizovaných zemí žádná pravidla nemáme. Ale právě v civilizovaných zemích si je tvoří například vydavatelé sami a také se sami dobrovolně podřizují trestu instituce, kterou si na to zřídili. Což se pokusit o něco podobného?

Chtěl byl se ještě zmínit o pozoruhodných aktivitách Investiční a poštovní banky na mediálním poli, jak vyšly na povrch v souvislosti s odvoláním šéfredaktora Telegrafu. Odvolání redaktora a jeho okolnosti jsou jistě frapantní. Ale nejfrapantnější je fakt, že politická strana zneužila svou možnost kontroly vládní a politické moci a použila finanční instituci, z velké části v majetku státu, na budování propagandistického aparátu v mezích, které nemají paralelu. Že to ještě předseda strany komentuje ve smyslu „.... nejsme tak hloupí, abychom si chtěli vydržovat stranické noviny“, je už pak vedlejší. V situaci, kdy je za ně vydržují státní instituce za peníze daňových poplatníků, je to jen další rána vyrovnanému rozpočtu stejně jako demokratické společnosti.

Případ je samozřejmě o to horší, že tatáž státní instituce je zároveň i vlastníkem rozhlasové stanice s celoplošnou působností a regionální televizní společnosti, která jakýmsi neznámým zázrakem dostala licenci na všechny ostatní regiony, a tak se vlast-

ně stala celoplošnou. Čí to asi bylo zásluhou a v zájmu koho, to zřejmě svobodné české novináře nezajímá. Mělo by. Protože budeme-li mít opravdu smůlu, mohlo by to znamenat konec jejich svobody. Tentokrát to nebudou moci svádět na bolševika, nýbrž především na sebe. (Srov. E. Lánský, Do vlastních řad, Kmit č. 4, 1994-95)

Na dokreslení

Několik slov k jazyku politických komentářů, který nejednou připomíná komunistický tisk let padesátých. Většinou jde samozřejmě o invektivy na adresu politické opozice, jsou však i opačné příklady:

- Diplomát nebo gangster ... otázku si nelze nepoložit v souvislosti s osobou českého velvyslance u OSN ... Karla Kovandy a s jeho výroky ohledně situace v Bosně. „OSN nemá vojenské prostředky, aby kohokoli kdekoli chránila proti rozhodné a odhodlané vojenské akci ...“ (ČTD 95-07-18)

Ani mnohem hrozněji znějící citát by si, podle mého názoru, nikdy neměl vysloužit novinářskou reakci, která sklouzne do hospodského jazyka. Tentokrát ale opravdu následek je neúměrný příčině, která ho vvolala. V témže čísle najdeme též výrazy jako „... kryptokomunističní sociální demokraté...“, či „...sociálně-demokratická lidskost, jako pokleslý a pokřivený pozůstatek staré římské ?? a později osvícenské humanitas nás dovádí až do blízkosti socialismu s lidskou tváří...“ V jiném čísle (4/8 95) téhož týdeníku najdeme na adresu stejné strany pozoruhodnou kompilaci

- Největším nebezpečím jeho (jméno politika jsem záměrně vynechal) předvolebních kousků je právě relativní pravdivost kritiky ... Oprávněně napadne, či upozorní na určitou záležitost ... rozvede ji však ad absurdum, nabálí na ni stohy nesmyslů a ještě ji obloží demagogiemi, které s ní nesouvisí.

Čtenáři se musí zdát, že pisatel mluví spíše o sobě, natož když pak ještě dodává

- ... To, co kritizuje (uvedená strana) napadá také celá opozice a nezřídka i koaliční partneři.

I nejednen deník obracející se údajně k intelektuálně orientované části veřejnosti si neodpustí elegantní obraty typu

- ... Házení udičky do temných stalinistických tůní ..., nebo

- ... exkomunističní démoni Svobodova typu ... (LN 95 06 05)

Abych doložil, že ani sympatičtí politikové nezůstávají ušetřeni komentátorské jazykové vzletnosti, zde je citát z ČTD 95 12 05:

- ... subalterní levičáček a představitel podstrany typu Jiřího Dienstbiera ..., či

- ... představitel komunistické nomenklatury a předseda „výrazně pravicově profilované strany“, (si) přímo dojemně - místy až dadaisticky, spolu zazpívali Věrné naše milování ... Ve stejném komentáři najdeme i perlu typu

- ... nikoho nenapadlo, že výkonným úředníkem nemůže být člověk, který má tak viditelně nad váhu. Inu, dosud nejsme Amerika, kde se váhový limit (ve státní službě - moje poznámka) uplatňuje ...

a konečně:

- ... Nemůžeme očekávat, že sám na sebe ve své minulosti plivne s. Dobrovský ...

Pozoruhodné je, že někteří státní komentátoři jsou současně bystří, když jde o to postřehnout břevna v očích jiných. Ve stejném čísle ČTD je totiž kritika konkurenčního (DT 10. 9. 94) i s citátem:

- Vidíme-li slečnu Hromádkovou, uvěříme tomu, že plný talíř není hlavní náplní jejího života ... na hřbitvech se nachází dost vzácných dřevin. Teď k nim přibudou i funkcionáři DEU ...

Celkem čerstvý komentář zástupce šéfredaktora jistého renomovaného listu bych zde nejradši ocitoval celý jako důkaz zneužití svobody tisku, kombinovaného s nedostatkem intelektuální potence. Pro nedostatek prostoru však posloužím alespoň malou ukázkou:

- Odhodil pokrytectví a dal volný průchod své politické přirozenosti. Připomněl nám, že svoboda tisku (jak?) spočívá zejména ve volnosti, s níž novináři šíří své různé názory (LN 5. 12. 95)

Kritika zneužívání svobody tisku par excellence.

Tentýž list o týden dříve (28. 11.) uvádí čtenáře v omyl i naprosto lajdáckým pojetím informace ze Slovenska, kterou pokojně ponechal v tomto stavu i redigující novinář. Pro právníky má jistě svůj půvab protivimlův typu

- ... je dostatek indicií na to, abychom mohli prokázat ...

Indicie se tedy prokazují.

Běžnému čtenáři ovšem tato informace ještě více zamlží beztak sotva existující právní vědomí. Na dovršení obsahuje článek i nesprávné informace jako

- ... vláda je ... připravena kdykoli kompenzovat ztráty domácím podnikatelům ... v souvislosti s možným omezením zdrojů v rámci programu postkomunistickým zemím PHARE ...

Vtip je totiž v tom, že program PHARE vůbec není určen podnikatelům.

Na téma Slovensko abych mohl přednášet do nekonečna. Zmíním však alespoň kritickou stať mladého Američana Jeremy Druckera v časopise KMIT (5/95) s titulkem Slovenská média po volbách. Z něho jsou následující výňatky:

- Rychlost a úsilí s nimiž se HZDS a jeho koaliční partneři pokusili ovládnout slovenský rozhlas a televizi překvapily i ty největší pesimisty. ... Počátkem loňského roku tehdejší ministr kultury a dnešní poslanec za HZDS Dušan Slobodník prohlásil: „Jde ve skutečnosti o rozhlas a televizi. Budeme-li je mít v ruce, celé Slovensko bude vypadat úplně jinak.“ ... V listopadu 1994 HZDS zahájilo dobře sehraný plán jak proměnit Slobodníkovu předpověď ve skutečnost. Nově jmenovaný ředitel televize, teoretik novinářství a předseda Sdružení slovenských novinářů Jozef Darmo pak

- ... byl obviněn i z upravování vysílaných zpráv, ... a vysílání programů na podporu vládní koalice.

... Některé z útoků HZDS na média jsou na samé hranici zdravého rozumu. Poslanec HZDS Roman Hofbauer v otevřeném dopise chargé d'affaires amerického velvyslanectví na Slovensku ... obvinil rozhlasovou stanici Svobodná Evropa, že přispěla ke smrti jeho ženy, když ... „... spolu s tuctem nezávislých novinářů, štedře podporovaných nezávislými nadacemi vytvořila občanské, lidské a politické klima, v němž srdce mé ženy selhalo“.

Na dokreslení situace ještě dvě informace z Druckerovy studie:

- Místopředsedkyně Slovenské národní strany Eva Slavkovská na otázku po dalších personálních změnách odpověděla, že je to zcela přirozené a že každý vítěz voleb potřebuje ovlivňovat média.

Poražený zřejmě nepotřebuje. Ale hlavně nemůže ...

- Poslanec HZDS Ján Fekete přišel s návrhem zákona, který je pro novináře ještě více znepokojivý. ..Navrhuje, aby všem komerčním tiskovinám a rozhlasovým a televizním stanicím byla podstatně zvýšena daň z přidané hodnoty. Média vlastněná zahraničními subjekty by měla být postižena zvláště citelně: v případě, že by 30 % .. měl v rukou zahraniční vlastník, stoupla by DPH ze 6 na 25%, v případě polovičního vlastnictví na .. 50 %. O tom, zda jsou média komerční či nikoli, by rozhodovalo ministerstvo kultury.

Návrh neprošel, ale hrozba zůstává.

Domnívám se, že jsem předložil dostatek materiálu z několika postkomunistických zemí (a v jiných není situace zásadně jiná), které dokazují, že i tam, kde svobodě projevu nic nebrání, potrvá ještě dlouho, než se tyto země dostanou na úroveň standardu běžného v zemích s demokratickou tradicí a respektem pro svobodu

slova. Ve stejné míře je to zaviněno nedostatkem legislativy, nedostatečnou znalostí žurnalistického řemesla, malou odvahou a velkou snahou zavděčit se mocným, často aniž by to tito vůbec vyžadovali. Vše dohromady je varováním. Nebudeme-li schopni právě v tomto kritickém stádiu vytváření základů demokratické společnosti opírat se při hledání korektivů o možnosti, které čtvrtý stav nabízí, nejenže tento stav zakrní v totalitních formách, ale hrozí i vážná retardace vývoje otevřené společnosti. A tentokrát už se na „bolševika“ nevymluvíme.

Na závěr ještě citát z časopisu Transition, který vydává v Praze OMRI, neboli Open Media Research Institute, George Sorose. V čísle 18 ročník 1 z 6. 10. 1995 autor Steve Kettle píše:

- Vztahy mezi médii a českou vládou, ... byly zřídkakdy srdečné. Koncept nezávislého tisku bez zásahů vlády je ještě třeba uskutečnit. Názor politiků o úloze médií se ne vždy shoduje s míněním novinářů a čtenáři, posluchači, či diváci v těchto diskusích hrají jen nepatrnou roli. Podle některých pozorovatelů jsou jen málokterá, jestli vůbec nějaká z velkých médií skutečně nezávislá. Cenzura, či jakákoli jiná forma přímé politické kontroly sice neexistuje a český tisk je svobodný - příležitostně svobodný jen aby byl lajdácký, pohodlný, senzační anebo jednoduše nudný. .

Je mi líto, že musím souhlasit.